

nya

Ordgglädjor

Knepiga pluraler

Svenska substantiv kan böjas på fem olika sätt i pluralis. Inte konstigt att invandrare suckar över vår krångliga grammatik. Sedan har vi ett gäng pluralformer som även gör infödda talare osäkra. Här ett urval sådana.

två ordförande heter det i flertal, inte ”ordföranden” med *-n* på slutet, vilket man skulle kunna tro. Finns det någon regel att luta sig mot här? Ja, det gör det: Personsubstantiv som slutar på *-ande* och som man sätter *en* framför (s k realt genus) böjs inte i plural. Exempel: flera handelsresande, en grupp studerande.

crêpe (fylld pannkaka) får ofta heta ”crêpes” i plural, även i en del ordböcker. Men det blir problem när pluralvarianter på *-s* ska böjas i bestämd form. Försök själv. Skriv därför *crêper*, *crêperna*. Att det ser konstigt ut är en övergående irritation – som alltid vid språkliga formförändringar.

gangstrar låter ju inte lika farligt som ”gangsters”, nästan fänigt, men det är dessvärre den första varianten som är den korrekta. Skälet är detsamma som ovan: Det fungerar dåligt att låta svenska substantiv sluta på *-s* i plural; orden passar inte in i språkmönstret.

tornado skrivs *tornador* i plural, i alla fall på svenska.

bokhandel heter *bokhandlar* eller *boklådor* i flertal.

bastu böjs *bastur* i plural och inget annat.

judoka kallar man en person som utövar judo. Är de flera stycken får vi en grupp *judokor*.

chihuahua, dvs inte hunden utan själva ordet, slutar på *-a*. Därför säger vi *chihuahuor* om flera sådana jockeyar.

pannacotta, den uppskattade italienska efterrätten, ansluter sig till samma mönster som ovan och böjs *pannacottor* i plural.

smoothie (namngiven efter dryckens mjuka konsistens) böjs på samma sätt som *hippie-hippier*, dvs flera *smoothier*.

pretzel är visserligen en amerikansk kringla och därför ser man ofta varianten ”pretzels” i flertal. Men engelskt plural-*s* fungerar alltså inte i bestämd form och därför skriver vi *pretzlar* på svenska.

TULIPANAROS

Tulipanos är en liten reklam- och kommunikationsbyrå i Täby, norr om Stockholm, som med lika delar lust och allvar gör reklam som sticker ut på ett sätt som våra kunder har anledning att gilla. Ett viktigt verktyg i det arbetet är välskrivna texter och god språkbehandling – tillika ämnet för byråns månadsbrev.

ORDHISTORIA

Plimsollare är ett skojigt ord som kanske inte alla känner till.

Det hör hemma i kategorin ”otack är världens lön” och kan följas tillbaka till Samuel Plimsoll, en mycket duglig engelsk 1800-talspolitiker som kämpade för högre säkerhet till sjöss och lyckades driva igenom flera kraftfulla lagar på området, lagar som bevisligen räddade livet på tusentals sjömän.

Det ironiska i historien är att hans namn kom att användas om just de flytande likkistor som han lyckades kriminalisera. En *plimsollare* är alltså ett sjöodugligt fartyg.

Å andra sidan gav han också namn åt *plimsollmärket* som markerar hur djupt ett lastfartyg som mest får ligga i vattnet.